

Juryrapport

Open Oproep Proeftuin Erasmusveld Den Haag

7 november 2016

Vooraf

Aanleiding

BPD Ontwikkeling BV Regio Zuid West is betrokken bij de ontwikkeling van *Proeftuin Erasmusveld*, het middengebied van de Erasmuszone de nieuwe woonwijk Erasmusveld in Den Haag. De kernwaarden van dit gebied zijn 'Gezond, Stads en Samenleven'.

BPD is een gebiedsontwikkelaar die zich richt op '*creating living environments*'. In Nederland gebeurt dit steeds meer op Randstedelijke locaties. Juist voor deze vaak complexere opgaven is BPD op zoek naar nieuwe ontwerppartners met kennis en passie voor de stad en innovatieve ideeën. Een openbare ideeënprijsvraag voor ontwerpers biedt hiertoe goede mogelijkheden. De start van de eerste fase van ontwikkeling van Erasmusveld vormde een goede aanleiding om een openbare ideeënprijsvraag uit te schrijven voor *Proeftuin Erasmusveld*.

Doel

Er zijn meerdere doelen geformuleerd voor de prijsvraag:

- Het selecteren van een ontwerpteam met passende inspirerende ideeën voor de stedenbouw, het landschap en de architectuur van de beoogde nieuwbouwlocatie,
- Het kennismaken met potentiële nieuwe ontwerppartners met innovatieve ideeën, en
- Het bieden van mogelijkheden aan (jonge) ontwerpers waar mee BPD nog niet eerder heeft gewerkt.

Prijsvraag

Het reglement voor de prijsvraag is opgesteld met behulp van KOMPAS light Prijsvragen en betreft een Open Oproep op basis van Visie.

De prijsvraag is op 22 juli 2016 uitgeschreven door publicatie van het reglement op de webpagina van de prijsvraag. Er konden vragen worden gesteld tot 8 augustus; deze vragen en de antwoorden daarop zijn op 11 augustus gepubliceerd in een nota van inlichtingen.

Op 24 augustus vond op de prijsvraaglocatie in Den Haag een informatiebijeenkomst plaats, die gezien de grote belangstelling in twee rondes werd gehouden. Bij elke ronde is gelijke informatie verstrekt door Wicher Mol (ontwikkelingsmanager BPD) en Vincent Kompier (Architectuur Lokaal, secretaris van de jury). De vragen die in vervolg op deze bijeenkomst werden gesteld en de antwoorden daarop zijn, samen met een verslag van de bijeenkomst, op 29 augustus gepubliceerd in een nota van inlichtingen. Alle publicaties werden openbaar beschikbaar gesteld op de webpagina van de prijsvraag.

Voor deelname aan de prijsvraag registreerden zich 104 geïnteresseerden. Er werden 64 inzendingen ontvangen. De namen van de deelnemers zijn vermeld in bijlage 1.

De jury had de opdracht om maximaal vier inzendingen te selecteren voor het vervolg op de prijsvraag. Met de publicatie van dit juryrapport wordt de prijsvraag afgesloten.

Vervolg op de prijsvraag

Na afloop van de prijsvraag worden de inzenders van de geselecteerde visies door BPD uitgenodigd, hun inzending uit te werken tot een schetsontwerp en te presenteren. Voor de uitwerking van de visie wordt aan elk van de deelnemende teams een ontwerpvergoeding verstrekt van € 4.000 excl.

btw. De procedure verloopt volgens de reguliere selectieprocedure van BPD. BPD heeft de intentie om het winnende ontwerp te realiseren en is daartoe voornemens aan het team dat als beste wordt aangewezen een vervolgoopdracht te verstrekken. Deze opdracht zal in beginsel het uitwerken van het structuurontwerp tot een voorlopig architectonisch ontwerp (STB2014) behelzen. De verdere uitwerking van het voorlopig ontwerp geschiedt in nauwe samenwerking met en in opdracht van de uitvoerende partij(en) BPD-OCWV (Ontwikkelcombinatie Wateringseveld – Gemeente Den Haag).

Organisatie

BPD Ontwikkeling BV Regio Zuidwest vroeg Architectuur Lokaal om de prijsvraag te organiseren en een bijdrage te leveren aan de opstelling van de procedure. Secretaris van de prijsvraag was Vincent Kompier, Architectuur Lokaal (zonder stemrecht). Tanja van Slooten en Margot de Jager verrichtten administratieve ondersteuning. De prijsvraag is digitaal verlopen via de webpagina van de prijsvraag: <http://arch-lokaal.nl/open-oproep-proeftuin-erasmusveld/>

2 De opgave

Het ontwikkelgebied Erasmusveld in Den Haag bestaat uit sportvelden, volkstuinten, openbare ruimte en bestaande en nieuw te realiseren woonbuurten. De gemeente streeft naar herontwikkeling van dit gebied tot een duurzame, stedelijke woonwijk en stelde hiertoe in 2008 een Masterplan vast. BPD maakt samen met de gemeente Den Haag deel uit van de Ontwikkelcombinatie OCWV (Ontwikkelcombinatie Wateringse Veld) en is betrokken bij de ontwikkeling van Proeftuin Erasmusveld, één van de woonbuurten van Erasmusveld: het gebied tussen de Erasmusweg, Noordweg, Leyweg en Laan van Wateringse Veld. Dit gebied wordt nu gedeeld met een voetbalvereniging, volkstuintencomplex en een waterbassin van DWL.

Gevraagd wordt om een overkoepelende visie op deze Proeftuin Erasmusveld, uitgaande van de kernwaarden Gezond, Stads en Samenleven. De visie is integraal en heeft betrekking op stedenbouw, landschap, gebouwen- en woningarchitectuur. De visie heeft tot doel om aan te geven wat dit voor het deelgebied fase 1 (circa 100 woningen) in de uitwerking zal betekenen. De visie geeft weer hoe de uitwerking van deze kernwaarden past bij het type bewoners van het gebied. De visie draagt bij aan de totstandkoming van een duurzame stedelijke woonwijk, is uitvoerbaar en toekomstbestendig.

3 Beoordeling

Toetsing

De uitschrijver heeft aan Architectuur Lokaal gevraagd om een neutrale inventarisatie te maken van de inzendingen op de randvoorwaarden en de manier waarop is gereageerd op de aandachtspunten.

Randvoorwaarden

De meeste inzenders hebben niet woordelijk op de inhoudelijke randvoorwaarden gereageerd, wat niet wil zeggen dat de visies niet binnen deze kaders zijn gebleven. Degenen die wel uitgesproken refereerden aan de randvoorwaarden deden dat meestal summier. Mogelijk zijn de kaders als te

specifiek ervaren voor de ideeënprjvraag, waarin gevraagd wordt om een visie op de opgave en geen uitgewerkt plan. Op basis hiervan is aan de jury geadviseerd om geen inzendingen uit te sluiten van beoordeling op de randvoorwaarden.

Alle inzendingen voldeden aan de materiële inzendingseisen. Vijf inzendingen bevatten kleine gebreken (m.b.t. compleetheid eigen verklaring en een met een bestandsfout). Conform reglement art. 7.6 zijn deze inzenders in de gelegenheid gesteld de tekortkoming binnen twee werkdagen te herstellen, wat ook is gebeurd.

Een aantal inzendingen heeft de grenzen opgezocht van wat was toegestaan. Het blijft een grijs gebied tussen schema's en schetsen. Bij vijf inzendingen is de vraag of deze de grenzen overschrijden met betrekking tot het verbod op het inzenden van ontwerp(schetsen). Aan de jury is de vraag voorgelegd om over vijf inzendingen te bezien of deze kunnen worden toegelaten tot de beoordeling.

Aandachtspunten

Bij deze toetsing zijn de aandachtspunten per inzending nagelopen. Niet alle inzenders hebben aan alle aandachtspunten evenveel aandacht gegeven – wat niet wil dit niet zeggen dat een visie dan niet compleet zou zijn. Een aantal inzendingen bevat elementen die niet als aandachtspunt zijn geformuleerd door de uitschrijver, maar wel inherent zijn aan de voorgestelde visie. Op basis hiervan is aan de jury geadviseerd om geen inzendingen uit te sluiten van beoordeling op het enkele feit dat niet aan *alle* aandachtspunten evenveel aandacht is gegeven.

Beoordeling

De inzendingen zijn op 24 oktober 2016 beoordeeld door een jury, bestaande uit:

- Rosalie de Boer, Ontwikkelingsmanager BPD (voorzitter, zonder stemrecht)
  - Erik Pasveer, Hoofd Stedenbouw en Planologie gemeente Den Haag
  - Paul de Ruiter, Paul de Ruiter Architects
  - Cor Wagenaar, Bijzonder hoogleraar Ruimte en Gezondheid Rijksuniversiteit Groningen
  - Jooske Baris, Directeur Platform STAD, Den Haag
  - Wijnand Bouw, Bosch Slabbers, Stedenbouwkundige hoofdstructuur hele gebied
  - Hans-Hugo Smit, Gebiedsmarketeer en conceptontwikkelaar BPD
- Secretaris van de prijsvraag was Vincent Kompier, Architectuur Lokaal (zonder stemrecht).

Beoordelingscriteria

Bij de beoordeling zijn de volgende beoordelingscriteria gehanteerd:

- *Innovatie*
de mate waarin op een innovatieve manier aandacht is geschonken aan de drie kernwaarden Gezond, Stads en Samenleven
- *Ruimtelijke vormgeving*
de mate waarin de integraliteit is vertaald in een visie op stedenbouw, landschap, gebouw- en woningarchitectuur binnen de bredere ruimtelijke context
- *Visie op de toekomstige bewoners en gebruikers*
de visie op doelgroepen en een visie op de manier waarop bewoners in dit gebied zullen leven
- *Realiteitsgehalte*
de mate waarin de visie overtuigt met betrekking tot uitvoerbaarheid, haalbaarheid en toekomstbestendigheid in brede zin.

De volgorde van de beoordelingscriteria is willekeurig; er werd gewerkt met een integrale totaalbeoordeling.

Verloop van de beoordeling

De juryleden hebben alle inzendingen en de resultaten van de toetsing voorafgaand aan de jurybijeenkomst als print ontvangen en alle documenten individueel bestudeerd.

Geen van de leden heeft contact gehad over de prijsvraag met de inzenders.

De inzendingen zijn anoniem beoordeeld. Niemand van de juryleden was bekend met de identiteit van de inzenders; niemand is door inzenders benaderd.

De jury heeft de resultaten van de toetsing besproken en besloten om geen van de inzendingen uit te sluiten van beoordeling. Het beeldmateriaal van de vijf inzendingen die de grenzen hebben opgezocht, was naar het oordeel van de jury niet van dien aard dat dit voordeel opleverde ten opzichte van de andere inzendingen.

De beoordeling heeft in enkele rondes plaatsgevonden. In de eerste ronde zijn 43 inzendingen aan de orde gesteld die door de jury als niet overtuigend genoeg werden gekwalificeerd, afgevalen. Deze inzendingen voldeden onvoldoende aan de gestelde criteria. In de tweede ronde zijn 8 inzendingen die de jury als voldoende kwalificeerde onder de loep genomen. Eén van deze inzendingen heeft de jury meegenomen naar de derde ronde; van de overige 7 inzendingen was de jury niet overtuigd. In de derde ronde besprak de jury 13 inzendingen die zij als sterk aanmerkte. 5 inzendingen werden als kanshebber geselecteerd. Aan alle juryleden werd de gelegenheid gegeven om te bezien of en zo ja welke inzendingen die in principe waren afgevalen, alsnog met de voorlopige selectie van 5 inzendingen vergeleken diende te worden. In de vierde ronde droegen de juryleden op grond hiervan 9 inzendingen voor die in principe waren afgevalen; 8 van de 9 vielen na uitvoerige discussie alsnog af. In de slotronde heeft de jury de 5 kanshebbende inzendingen tegen elkaar afgewogen en een keuze voor 4 inzendingen gemaakt. Hierna heeft de jury de eigen verklaringen geopend en de anonimiteit van de inzenders opgeheven.

Bijlage 2 bevat het verloop van de beoordeling.

Algemene indrukken van de jury

Voorafgaand aan de beoordeling van de inzendingen hebben de juryleden hun algemene indruk van het geheel aan visies gegeven.

De jury is positief verrast over het aantal inzendingen. De opgave spreekt blijkbaar aan en er is behoefte om deze kans aan te grijpen. Het algemene niveau van de inzendingen is hoog. Een aantal inzendingen is eigenwijs, provocatief en zelfs humoristisch.

De jury vindt het inspirerend om te zien hoe de inzenders met de verschillende aspecten van de opgave zijn om gegaan. Sommige aspecten zijn sterk uitgewerkt, tot op het direct toepasbare af; andere aspecten hebben inzenders laten liggen. Dat het een ideeënprjjsvraag betreft met mogelijke realisatie tot gevolg, uit zich bij sommige inzenders in grote nadruk op het omschrijven van het realisatieproces. De locatie leidde in een aantal inzendingen tot aandacht voor bottom-up-processen en het stap-voor-stap-uitvoeren. In contrast met een meer traditionele manier van projectontwikkeling, vindt de jury dit een interessante gedachte. De jury constateert dat het consequent uitwerken van een visie tot een haalbaar concept, niet iedereen is gegeven is. Veel

inzendingen blijven steken in een hoog filosofisch gehalte dat interesse wekt, maar vervolgens niet wordt vertaald naar de opgave voor het plangebied.

Wat betreft de drie kernwaarden 'Gezond, Stads en Samenleven' merkt de jury op dat 'Gezond' in bijna alle inzendingen wordt geïnterpreteerd als duurzaam. Het bevorderen van gezondheid op de schaal van deze locatie biedt volgens de jury meer uitdagingen. Kansen om het begrip gezondheid breder toe te passen zijn gemist. Concepten voor het verbeteren van luchtkwaliteit, verminderen van auto-afhankelijkheid, verbouwen van voedsel in de woonomgeving en daarmee verminderen van transport, stimuleren van lopen en fietsen en het integreren van lichaamsbeweging in alledaagse levenspatronen, zijn achtergebleven. Het proeftuin-karakter, in de zin van de mogelijkheid om hier te experimenteren, komt bij een aantal inzendingen naar voren, maar uitschieters met vernieuwende inzichten zijn er niet.

Aandacht voor de fysieke vertaling van het begrip 'place making' blijft achter bij interpretaties in sociale context.

De opgave is een bijzondere, die in Nederland nog niet veel voorkomt: niet 100% stedelijk, geen Vinex maar ook niet 100% dorps. Daar hebben veel inzendingen een interessante twist aan gegeven. Daarin constateert de jury een tweedeling: inzendingen die het stedelijk karakter opvoeren versus inzendingen die het dorps karakter benadrukken. Het opvoeren van het stedelijk karakter door middel van het opvoeren van dichtheid en sterke functiemenging vindt de jury een prikkelende gedachte. Wat de jury ook opvalt is dat de meeste inzendingen zich vooral op de locatie concentreerden en weinig of niet op de omgeving. Dat vond de jury jammer omdat het gebied een schakelfunctie heeft tussen Wateringse Veld en Den Haag Zuid-West.

In veel inzendingen wordt de gemeenschap centraal gesteld, en de maakbaarheid van die gemeenschap door middel van *community vorming*. Dat doet de jury denken aan het maakbaarheidsideaal dat in de vorige eeuw op de ontwikkeling van de Zuiderzeepolders is toegepast. Over de uitvoerbaarheid van deze maakbaarheid heeft de jury haar twijfels. De vraag naar ruimtelijke uitwerking van de kernwaarden 'Gezond, Stads en Samenleven' leidt (onbewust) tot ruimtelijke vormen die in positieve zin de kenmerken van een *gated community* hebben: een wat in zichzelf gekeerde vorm. De jury waarschuwt ervoor dat in uitwerking de valkuil kan zijn zodat dit tot een negatieve vorm kan leiden.

De duurzaamheidscriteria werden over het algemeen vooral technisch ingevuld. Wat betreft realiseerbaarheid bewogen de inzendingen zich tussen realistisch en utopistisch in. Het herhalen van de vraag in de visie roept bij de jury vraagtekens op; een visie op het plan wordt niet als vanzelf gevolgd door een visie op de uitvoerbaarheid ervan. Vaak was de 'wat'-vraag wel beantwoordt in de inzending, maar op het antwoord op de 'hoe'-vraag bleef de jury met lege handen zitten.

Geselecteerde inzendingen en inzenders, in willekeurige volgorde:

12 Volle grond

Deze inzending geeft expliciet invulling aan de uitvraag. Het idee van een 'Allesverzamelgebouw' is intrigerend en vraagt om uitwerking. Het is visionair en innovatief, met mooie beelden die een

consistent verhaal vertellen. Ook de parkeeroplossing is interessant. De visie geeft vertrouwen dat hetgeen getoond wordt, realiseerbaar is en tot een goed doorwrochte stadswijk kan resulteren.

Liesbeth van der Pol, Dok architecten, Amsterdam

met: Lodewijk Baljon landschapsarchitecten, prof. dr ir Arjan van Timmeren, professor of Environmental Technology & Design, Department of Urbanism TU Delft, Faculty of Architecture and the Built Environment

18 De proeftuin, groen en gezond wonen in een uniek Haags park

Een keurig verzorgde, complete inzending. Een helder concept, bedreven voorstel waar het niet alleen om de visie gaat, maar ook om het maken. In de visie wordt het contrast op de locatie opgevoerd en dat is uitdagend. De kenmerken dorps en stedelijk zijn in deze inzending op een slimme manier gecombineerd. De duurzaamheidsaspecten zouden in de vervolgfase nog wat sterker uitgewerkt kunnen worden, evenals de visie op het samen leven.

Marco Broekman, marco.broekman urbanism research architecture, Amsterdam

met: Floris van der Zee, Ginevra Melazzi (urbanism research architecture); Ard Hoksbergen, Milad Pallesh, Ivar van der Zwan (workshop architecten); Gerwin de Vries, Alexander Herrebout (LINT landscape interventions).

57 Stadsbiotoop

Een mooi plan, heel professioneel. Dit is een kans om voor BPD en de gemeente Den Haag om te leren van een stadsbiotoop als innovator. De combinatie van beeld en ontwerp is sterk. De schakeling tussen stad en platteland is goed uitgewerkt en voegt hier iets nieuws toe aan de stad. De architectonische voorbeelden zijn gedurfd. Het aspect gezondheid dient nader uitgewerkt te worden.

Kim Thehu, Buro Lubbers, Vught

met: ontwerp: Peter Lubbers, Stein van Brunschot, Joost van Gorkom, Marian de Vries (Buro Lubbers landschapsarchitectuur & stedebouw), CIVIC: Jan Lebbink, Gert Kwekkeboom, Angela Solis, Joeri Sowka, Fernanda Romeu (TheCloudCollective); advies: Karel Ossewaarde (Gebiedsontwikkelaars), Arjen Pilot (Aquainfomanagement), Floor Bergh (Buro Bergh).

58 Hof der zotheid - proeftuin voor duurzaam wonen

Een zorgvuldig, kort en bondig plan dat op alle onderdelen goed scoort. Het aspect 'samen leren van de ontwikkeling' is een intrigerende gedachte. Het thema '100 jaar exploitatie' is uitdagend. Dit plan verleidt om uitgewerkt te worden. Er is hier niet alleen aan verdichting als uitwerking van het kernbegrip Stedelijk gedacht, maar ook aan functiemenging en dat maakt deze inzending sterk.

Jurrian Arnold, Open Kaart, Delft

Bijlage 1

Deelnemers

1 Erasmusveld-Haagse circulaire wijk

Richard Koek, Rijnboutt bv, Amsterdam
Rijnboutt; architectuur, stedenbouw en landschap

2 Productieve Woonlandschappen

Carlos Arroyo, Carlos Arroyo Architects SLP

3 Norwegian Wood

Ralph Bertram, Topic Arkitekter AS, Noorwegen
Constantin Boincean, Denise Stoeller

4 MODulair DUurzaam Stadsleven

Joost van der Waal MSc, Rotterdam
Daniele Burrascano MSc

5 common nature

Marit Janse, Marit Janse landschapsarchitectuur, Rotterdam
Marit Janse (Marit Janse landschapsarchitectuur), Txell Blanco Diaz (Plou architectuur), Femke Poppinga (Architect Poppinga)

6 WE-RASMUSVELD

Dingeman Deijs, Dingeman Deijs Architects, Amsterdam
Dingeman Deijs Architects Architectuur, Stedenbouw en Landschap

7 STADSGOED LEY - living apart together

Erwin Stoffer, SVP Architectuur & Stedenbouw, Amersfoort
SVP Architectuur en Stedenbouw, MONK Architecten BNA, Buitenom ontwerp openbare ruimte, GrowDown Town

8 ukiyo-e

Lidewij Lenders, MAATworks, Amsterdam
Henk Schuytemaker en Menno Vergunst (Buro Vlug+P)

9 Klaproos

Peter van der Toorn Vrijthoff, AllDesign, Den Haag
Peter van der Toorn Vrijthoff, architectuur, stedenbouw, landschap, Julia Aleksandrova, architectuur, stedenbouw, Max Boekholt, architectuur, stedenbouw, landschap Creative Solutions: Wouter van der Toorn Vrijthoff, financiering en levensduur kosten/baten, HTV Bouwtechniek BV: planuitwerking

10 Ecologisch bindmiddel, de bij.

Marc Prins, Studio Seven Architecten, Den Haag
J.van Ulden, R. Aalbers en G. de Nijs (Deerns), E. Kummeling (stedenbouw)

11 Lusthof Erasmusveld

Valerie Koppelle, K.A.S., Delft
Valerie Koppelle (K.A.S. - ontwerp, strategie en ontwikkeling) & Jos de (Krieger Superuse Studios)

12 Volle grond

Liesbeth van der Pol, Dok architecten, Amsterdam
Dok architecten- Lodewijk Baljon landschapsarchitecten - prof. dr ir Arjan van Timmeren, professor of Environmental Technology & Design (Department of Urbanism at TU Delft | Faculty of Architecture and the Built Environment)

13 Homo Ludens 2.0

Marie Prunault, Marie Prunault, Rotterdam

14 Progressief Erasmusveld

Ludo Grooteman, Moke Architecten, Amsterdam
Hanneke Kijne (HOSPER landschapsarchitectuur en stedenbouw)

15 Je voelt je thuis in Volkstuin Erasmusveld

Jannie Vinke, ANA Architecten, Amsterdam
Rens Wijnakker (DELVA Landscape Architects)

16 Hand in hand. Happy Home

Max Visser, MAX-projects & teams. BV, Teteringen
BURO II & ARCHI+I, TeamWork, 2eN Design, MAX-projects & teams

17 Hof der Zotheid (1)

Jeroen Wouters, Architectenbureau JMW, Tilburg

- Paul Kersten, landschapper en, Jacob Grambow, stedenbouwer (Wurck)
- 18 De proeftuin, groen en gezond wonen in een uniek Haags park. Unique ID:75**
Marco Broekman, marco.broekman urbanism research architecture, Amsterdam
 Marco Broekman - Stedenbouwkundige/Architect, Floris van der Zee – Stedenbouwkundige/Architecten
 Ginevra Melazzi – Stagair (Marco.broekman urbanism research architecture). Ard Hoksbergen – Architect,
 Milad Pallesh – Architect en Ivar van der Zwan, Architect (Workshop architecten). Gerwin de Vries,
 Landschapsarchitect en Alexander Herrebout, Landschapsarchitect (LINT landscape interventions)
- 19 Synergie**
Yuri Werner, Yuri Werner, Amsterdam
 Martin Kuitert, Yuri Werner
- 20 Bewust wonen**
Patrick Ruijzenaars Ruijzenaars Landscapes, Amersfoort
 Patrick Ruijzenaars (Ruijzenaars Landscapes), Frank de Volder (De Stuurlui), Jurrian Knijtijzer en Paulien van
 der Valk (Finch buildings)
- 21 Werklandschap Erasmusveld**
J.H. Makkink, Studio Makkink&Bey, Rotterdam
 Francien van Westrenen (Stroom, Den Haag), Van Bergen Kolpa Architecten, Rotterdam
- 22 Groen in de Stad, Stad in het Groen**
Michael Daane Bolier, M & DB architecten, Den Haag
- 23 De landschappelijke inbedding**
ir. C. Celikoglu, Archiimax BV, Den Haag
 ir. S. Erdogan
- 24 "elke dag vakantie!"**
Hans Ophuis, NXTlandscapes, Rotterdam
 Hans Ophuis (NXTlandscapes, Rotterdam), WillemJan Droog (D~B architecten, Rotterdam)
- 25 OverTuin 83**
Esther Kruit, KruitKok Landschapsarchitecten, Eindhoven
 Eugelink Architectuur (onder andere), Schootsestraat 14, 5616 RD Eindhoven
- 26 HET NIEUWSTE WONEN**
Berry Beuving, BB/Architects, Utrecht
- 27 Erasmusveld, een reïnterpretatie van collectief wonen**
Marina Kounavi, Architects for Urbanity, Rotterdam
 Irgen Salianji, Karolina Szóstkiewicz
- 28 Buurtschap Erasmusveld**
Jasper Baas, studiohaussmann, Rotterdam
 NAT architecten, Amsterdam
- 29 Ecologisch hart in een rood gebied**
Alexander Gaydadjiev, Witteveen + Bos, Amsterdam
 Lianne Struckman, landschapsarchitect, Paulien Hoogvorst, adviseur energie, Martijn Franssen,
 landschapsarchitect, Jos de Greef, civiel technet, en Alexander Gaydadjiev architect & stedelijk ontwerper
 (Witteveen+Bos)
- 30 Erasmusveld Vrijheid onder regie**
Robert Schütte, Stad&Regio stedenbouw, Den Haag
 ir. Ben Kuipers, Landschapsarchitect – Delft, ir. Mark Graafland (bureau Kroner architecten - Den Haag)
- 31 'AAN ONS DE ENERGIE'**
Hans van Daal, Daal Architect, Den Haag
 Urbanisten 57, John van Leeuwen (De Stadbouwers bv), Henk Slijp (HSlijp Advies), Ger Warries (Warries
 Architect)
- 32 Communities make places and places make communities!**
ir Naomi Felder, bureau feld., Amsterdam
 ir Marc Holvoet landschapsarchitect en ir Ed Ravensbergen architect (Nieuw Bruut)
- 33 Proeftuin Erasmusveld; de toekomst begint hier**
 Jörgen Haring, FORM, Wateringen
- 34 Samen Gezond Groeien in het Erasmusveld**
A. Knoester, Morfis architecture and urbanism, Den Haag
 Morfis architecture and urbanism, Bloot architecture, OKRA, Paul de Vroom architecten
- 35 De omgeving van de mens is de medemens**

- Martijn de Gier, KBnG stedenbouw | architectuur | restauratie, Rotterdam*
 Wolbert van Dijk (Wolbert van dijk Urban and Landscape design), Jeroen Ruitenbeek (PALMBOUT urban landscapes)
- 36 50 - NATURE (ALL-) INCLUSIVE**
Wieteke Nijkraake, NOHNIK architecture and landscapes, Enschede
 Jorrit Noordhuizen en Wieteke Nijkraake (NOHNIK architecture and landscapes)
- 37 ERASMUSVELDWERK**
Dennis van Klij, Spring architecten BV, Rotterdam
 Alfons Hams, directie architect (Spring architecten), Gudule Martens, stedenbouwkundige, architect, Nienke Bouwhuis, stedenbouwkundige en Suzanne Loen, Landschapsarchitect (Krachtgroen)
- 38 Hof der zothed (nr 87)**
Henk ten Kate, StroApp, Delft
 StroApp, Aadam, Penning Architectuur, Ekodomus, Henk ten Kate Architecten
- 39 Een boom opzetten in de proeftuin (reg. nr. 7)**
Ph. Krabbendam, Architectenbureau Krabbendam, Delft
 Noord Zuid Architectuur
- 40 HOFFELIJK-HEDEN**
Sander Smit, ACCU architecten, Rotterdam
- 41 Leven op stedelijk landgoed**
Remko Veenstra, The Hague Next, Den Haag
 Onderstaande bedrijven werken voor deze inzending samen onder de naam: "The Hague Next": Remko Veenstra (Urban Opportunities), Wim van der Valk (3TO Architecten - van der Valk), Robin Jongejan (Buro Bast Architectuur), Martin Goudriaan (Bureau i-mago), René Santema (Santema Tuin), Livia de Metz (Commutaal)
- 42 FIT TOGETHER**
Cees Maris, Bureau Maris BV, Zeewolde
 Cees Maris, Landschapontwerper / DGA , Frank Lewis, Landschapsarchitect BNT, Kees Tammes, Landschapsarchitect BNT en Geert Jan Rijpstra, Verkeerskundige (Bureau Maris BV), René Smit, Architect (René Smit Architecten BNA)
- 43 SAMEN voor de BUURT**
Victor Kooijman, IDNA Ruimtelijk Ontwerpers, Den Haag
 IDNA Ruimtelijk Ontwerpers i.s.m. Marije Schuurman (landschapsarchitect)
- 44 De (on)begrensde (proef)tuin**
Donald Marskamp, studio mars, Rotterdam
 Laurens de Boer (ODC architecture), Thomas van Wanrooij (SHARE urbanism), Marnix Scholman (SHARE urbanism)
- 45 stedelijk ecosysteem in balans**
Marrit Winkeler, WillemsenU, Eindhoven
 team WillemsenU - Marrit Winkeler, Frank Willems, Linda Vlemmings, Jacqueline Sangers e.a., Bert Huls, landschapsarchitect (Ontwerpbureau Bert Huls)
- 46 Wonen om te leven**
Wouter van Riet Paap, De Ontwerpdienst, Utrecht
- 47 De bouwstenen van onze samenleving**
 Walter Zeinstra, Zeinstra Veerbeek Architecten, Den Haag
- 48 Wonen tussen Stad en Landschap**
Steven Broekhof, Superimposed, Amsterdam
 Iris Wijn, stedenbouwkundige, Immanuel Fäustle, architect, Felixx, landschapsarchitectuur en stedenbouw, Sander Sparenberg- Buurtperspectief, placemaking, Danja Raven- Tekst en Journalistiek, eindredactie
- 49 Een rijke Biotoop**
Gerald Lindner, coöperatie cc-studio U.A., Amsterdam
 Gerald Lindner (www.cc-studio.nl), Ergün Erkoçu (www.concept0031.nl), Merel Segers (www.merelsegers.nl), Suzanne Luppens (www.permacultuurhovenier.nl), Huibert Spoorenberg (www.ofme.nl)
- 50 Samen Duurzaam Innoveren**
Paul Voorbergen, studio FRAME, Rotterdam

André Middelkoop (AM | architectuur en ruimtelijk ontwerp), Mariska Thieme-Schrever en Donny Thieme (Bureau RIS | Ruimtelijke Inrichting Stadslandschappen), Niels de Zwarte (Bureau Stadsnatuur), Gert Olbertijn (Stabilitas b.v.), Paul Voorbergen (studio FRAME)

51 "It takes a village"

Bart Akkerhuis, Studio Akkerhuis, Parijs

Florian Bolle, Damien Charpentier, Angeliki Michalopoulou

52 De groene kamers van Het Erasmus Ensemble

Carmen Dirx, Urban design & architecture by Carmen, Rotterdam, Peutz

53 Ensemble

Roel van der Zeeuw, Roel van der Zeeuw / Architect, Amsterdam

54 De Woontuin

Reijer Pielkenrood, NOAHH BV, Amsterdam

Stephen Tas, Bureau Sant en Co landschapsarchitectuur

55 Een landschap om van te leven

Edwin Veth, RCKa, Londen

56 ERASMUSRING

Rients Dijkstra, Maxwan, Rotterdam

prof.ir Rients Dijkstra (MAXWAN architects+urbanists, Rotterdam), Hiroki Matsuura en ir René Sangers (MASA architects, Rotterdam), ir Erik Go (ONE.GO real estate concepts, Den Haag), ir Bert van Dorp (WITTEVEEN+BOS Ingenieursbureau, Den Haag), ir Bas van Nuland (THE BARN Game, Delft)

57 Stadsbiotoop

Kim Thehu, Buro Lubbers, Vught

Peter Lubbers, Kim Thehu, Stein van Brunschot, Joost van Gorkom en Marian de Vries (Buro Lubbers landschapsarchitectuur & stedenbouw,) Jan Lebbink, Gert Kwekkeboom, Angela Solls, Joeri Sowka en Fernanda Romeu (CIVIC - TheCloudCollective, Amsterdam), advies: gebiedsontwikkelaars (Karel Ossewaarde); aquainformanagement (Arjen Pilot), Floor Bergh (Buro Bergh)

58 Hof der zothed - proeftuin voor duurzaam wonen

Jurrian Arnold, Open Kaart, Delft

59 reizigers zijn we

schiemann weyers architects, Rotterdam

Jörn Schiemann, Otto Weyers

60 ARCHITECTUUR-NATUUR

Carolien Schippers, CAS, Steenwijk

61 Een Buurt In Bloei

Susheela Sankaram, Arup, Amsterdam

Arup, Studio Maks, Studio Shift (in gesprek), Sophie Valla Architects

62 woon collectiviteit

Tieme Zwartbol, Atelier Prati Zwartbol, Zürich

Tieme Zwartbol (Atelier Prati Zwartbol), David Rademacher (Rademacher de Vries Architecten)

63 ontbijten met de pinguïns

DGJ Architects & Landscapes, Den Haag

Geerke Frederik Architect & Stedenbouwkundige (&Frederik ontwerp, Utrecht), Daniel Jauslin Architect & Landschapsarchitect en Daphne Keegstra Stedenbouwkundige (DGJ Architects & Landscapes, Den Haag)

64 De groenste van Europa

Jurgen van der Ploeg, FARO/STROOTMAN, Lisserbroek

FARO architecten, Strootman Landschapsarchitecten

Bijlage 2

Verloop van de beoordeling

nr.	motto	ronde*
1	Erasmusveld-Haagse circulaire wijk	1
2	Productieve Woonlandschappen	1
3	Norwegian Wood	3
4	MODulair DUurzaam Stadsleven	1
5	common nature	1
6	WE-RASMUSVELD	1
7	STADSGOED LEY - living apart together	1
8	ukiyo-e	3
9	Klaproos	1
10	Ecologisch bindmiddel, de bij.	1
11	Lusthof Erasmusveld	1
12	Volle grond	5/S
13	Homo Ludens 2.0	1
14	Progressief Erasmusveld	1
15	Je voelt je thuis in Volkstuin Erasmusveld	1
16	Hand in hand. Happy Home	1
17	Hof der Zotheid (1)	1
18	De proeftuin, groen en gezond wonen in een uniek Haags park	5/S
19	Synergie	3
20	Bewust wonen	4
21	Werklandschap Erasmusveld	1
22	Groen in de Stad, Stad in het Groen	4
23	De landschappelijke inbedding	1
24	"elke dag vakantie!"	1
25	OverTuin 83	4
26	HET NIEUWSTE WONEN	1
27	Erasmusveld, een reïnterpretatie van collectief wonen	1
28	Buurtschap Erasmusveld	4
29	Ecologisch hart in een rood gebied	1
30	Erasmusveld Vrijheid onder regie	1
31	Aan ons de energie	1
32	Communities make places and places make communities!	1
33	Proeftuin Erasmusveld; de toekomst begint hier	1
34	Samen Gezond Groeien in het Erasmusveld	4
35	De omgeving van de mens is de medemens	1
36	50 - NATURE (ALL-) INCLUSIVE	3
37	ERASMUSVELDWERK	4
38	Hof der zotheid (nr 87)	1
39	Een boom opzetten in de proeftuin (reg. nr. 7)	1
40	HOFFELIJK-HEDEN	3
41	Leven op stedelijk landgoed	1
42	FIT TOGETHER	1
43	SAMEN voor de BUURT	1
44	De (on)begrensde (proef)tuin	3
45	stedelijk ecosysteem in balans	5
46	Wonen om te leven	1
47	De bouwstenen van onze samenleving	1
48	Wonen tussen Stad en Landschap	3
49	Een rijke Biotoop	1
50	Samen Duurzaam Innoveren	1
51	It takes a village	1

52	De groene kamers van het Erasmus Ensemble	1
53	Ensemble	1
54	De Woontuin	1
55	Een landschap om van te leven	1
56	ERASMUSRING	3
57	STADSBIOTOOP ERASMUSVELD	5/S
58	Hof der zotheid - proeftuin voor duurzaam wonen	5/S
59	reizigers zijn we	4
60	ARCHITECTUUR-NATUUR	4
61	Een Buurt In Bloei	1
62	woon collectiviteit	1
63	ontbijten met de pinguïns	1
64	De groenste van Europa	1

* Aangegeven is, in welke ronde de inzending is afgevalen

S = geselecteerd voor vervolg